

RAPPORT

”Tills döden skiljer oss åt”

En kartläggning av möjligheten för äldre par att fortsätta leva tillsammans i äldreboende

2010-04-08

Innehållsförteckning

Tre av fyra kommuner kan inte garantera att äldre par får fortsätta bo tillsammans	4
Inför en parboendegaranti i lagstiftningen	5
Vad säger kommunerna om möjligheten till parboende?.....	8
Olika skäl till att neka parboende	8
Politiska riktlinjer för parboende i några kommuner	9
Lämpligt boende för par	10
Hänsyn till båda makarnas önskemål och behov	12
Erbjuds bara när par aktivt ber om det	13
Vad händer när den ena maken avlider?	14
Bilaga 1: Metod.....	16
Bilaga 2: Kommunernas svar om möjlighet till parboende.....	17

Tre av fyra kommuner kan inte garantera att äldre par får fortsätta bo tillsammans

Vi har i en enkät frågat kommunerna om de erbjuder möjlighet för äldre par att fortsätta leva tillsammans på ett äldreboende även i fall då enbart den ene maken har behov av att bo där. 213 av landets 290 kommuner har svarat. Det motsvarar en svarsfrekvens på 73 procent.

Trots att frågan var rakt ställd har den gett utrymme till tolkningar i svaren, vilket en del av kommunernas kommentarer visar. Vi har därför valt att tolka enkätresultatet med försiktighet.

- 163 av kommunerna kan inte garantera att äldre par får fortsätta bo tillsammans i ett läge då den ene maken behöver flytta till ett äldreboende. Det motsvarar 76 procent av de svarande kommunerna.

Dessa kommuner består av två kategorier, dels de kommuner som svarar ”nej, aldrig”, dels de som svarar att de ”i vissa fall” erbjuder möjlighet till parboende.

Det är 45 kommuner som angett svarsalternativet ”nej, aldrig”, d v s de erbjuder aldrig möjlighet att fortsätta bo tillsammans i särskilt boende för äldre om inte båda makarna har omsorgsbehov¹. Det motsvarar en dryg femtedel av samtliga svarande kommuner.

Flertalet av dem, 118 kommuner, erbjuder dock möjlighet till parboende ”i vissa fall”. Många av kommunerna har gjort kommentar kring detta. De redovisas närmare senare i rapporten.

- 44 kommuner har svarat att de alltid erbjuder möjlighet till parboende i särskilt boende, även i fall då enbart den ena maken har omsorgsbehov. Det är en dryg femtedel av alla kommuner som svarat på enkäten. Kommentarererna från en del av dessa kommuner pekar dock på att svaren inte är entydiga². Det innebär att det verkliga antalet kommuner som alltid erbjuder möjlighet till parboende kan vara lägre.
- 6 kommuner anger att de inte kan besvara frågan. Samtliga av dessa kommenterar att de inte har fått någon sådan förfrågan, antingen inte under senare år eller inte alls.

¹ Egentligen är det 47 kommuner som har svarat ”nej aldrig”. Två av dessa kommuner, Halmstad och Sundsvall, skriver dock i sina kommentarer att de kan bevilja parboende i servicehus. Vi har därför räknat in dessa kommuners svar i kategorin ”ja, i vissa fall” i stället.

Tre mindre kommuner som angett svaret ”nej, aldrig” kommenterar att de inte har fått några sådana önskemål från äldre och att frågan därför inte varit aktuell.

² Se till exempel Skinnskatteberg som i sin kommentar bl a skriver ”Om dubletten är ledig...”

Inför en parboendegaranti i lagstiftningen

Idag är det upp till kommunernas goda vilja om makar får fortsätta bo tillsammans när en make inte längre kan bo kvar hemma. Vår kartläggning, som redovisas ovan, visar på stora skillnader mellan kommunerna. Tre fjärdedelar av kommunerna kan inte garantera äldre par att de får fortsätta bo tillsammans när en make måste flytta till äldreboende. Andelen kommuner som säger att de alltid kan erbjuda par att få fortsätta bo tillsammans är ungefär lika stor som andelen kommuner som säger klart nej till det.

En stor del av kommunerna säger att de beviljar parboende i vissa fall. Vi menar att det inte är en bra ordning. Det skapar utrymme för godtycke och ger ingen förutsägbarhet för den enskilde. Kartläggningen bekräftar behovet av att i lagstiftning slå fast att äldre ska ha rätt att fortsätta bo tillsammans med sin livskamrat också den dag då den ene maken behöver flytta till ett äldreboende.

Sedan 2006 innehåller socialtjänstförordningen (2006:287) en paragraf som säger att makar, sambor eller registrerade partner som har beviljats särskilt boende ska beredas plats i samma boende, om de så vill³. Det var en välkommen förändring, men långt ifrån tillräcklig, eftersom den inte gäller när bara ena parten har rätt till omsorg.

Äldres rätt till självbestämmande är en röd tråd i folkpartiets äldrepolitik. Den äldre ska ha makten över sitt eget liv också den dag då den egna orken börjar tryta och han eller hon behöver mer stöd och hjälp. En viktig del av varje människas självbestämmande är vem man vill dela sitt liv med.

Det är inte ovanligt att äldre makar är olika friska och pigga. Ofta tar den friskare maken ett stort ansvar för att stötta, hjälpa och vårda sin sjuka man eller hustru. Med ett gott stöd från hemtjänst och hemsjukvård och med rätt anhörigstöd kan många äldre par fortsätta leva tillsammans i sitt eget hem. Men ibland blir omsorgsbehoven för stora och den sjukare maken behöver få vård och omsorg i ett särskilt boende för äldre i stället. I många fall tycker makarna själva att den bästa lösningen är att endast den make som har stora vård- och omsorgsbehov flyttar till äldreboendet. Men det kan också vara så att paret inget hellre vill än att fortsätta leva tillsammans.

Då och då rapporteras om äldre par som av kommuner nekas att fortsätta bo ihop under de sista åren i livet när en av dem behöver flytta till ett äldreboende. Många har levt ett långt liv tillsammans. Det är inte svårt att sätta sig in i parets vanmakt och förtvivlan. Vår kommunkartläggning bekräftar att de flesta kommuner inte kan garantera äldre par att de får fortsätta leva tillsammans.

Det är inte kommunen som ska fatta beslutet om att skilja makar åt. Det är dags att införa en parboendegaranti i lagstiftningen. Äldre ska ha rätt att fortsätta bo tillsammans med sin livskamrat. En förutsättning är förstås att båda makarna vill fortsätta att bo tillsammans.

³ 2 kap 2 § socialtjänstförordningen För det fall makar, sambor eller registrerade partner beviljas boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) skall med skäligen levsnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende, om de begär det. Förordning (2006:287).

Inför en kommunal parboendegaranti i väntan på lagstiftning

Ett antal kommuner har gått i bräschen och fattat politiska policybeslut om parboende också i de fall då enbart den ene maken har omsorgsbehov. Några kommuner har också tagit fram riktlinjer för hur biståndshandläggarna ska hantera ärenden som rör parboende i dessa fall. Exempel på kommuner som har fattat policybeslut om parboende är **Borås, Göteborg, Haninge, Helsingborg, Karlshamn** och **Tingsryd**. Några av dessa kommuners riktlinjer beskrivs närmare längre fram i rapporten.

I andra kommuner tycks det handla om bedömningar i det enskilda fallet. Att ta ställning till om ett äldre par tillsammans ska få flytta till ett äldreboende, eller om paret mot sin vilja ska splittras kan vara känsliga frågor att besluta om. Det illustreras till exempel av kommentaren från **Höganäs** kommun, som i vissa fall erbjuder parboende. Kommunen skriver att dessa ärenden alltid beslutas i socialnämnden, d v s de politiskt förtroendevalda fattar beslutet och inte de kommunala tjänstemännen på delegation.

Utan politiska riktlinjer eller policybeslut blir det upp till den enskilda biståndsbedömaren att i det individuella fallet avgöra om paret ska få fortsätta att bo tillsammans eller inte. Det ger inte de äldre någon förutsägbarhet och kan innebära stora variationer i bedömningen i enskilda fall. Det är därför ingen bra ordning.

I väntan på en lagändring bör fler kommuner ta initiativ till en kommunal parboendegaranti och utforma riktlinjer för hur den ska tillämpas.

Dra lärdom av de goda erfarenheterna

Allt tyder på att erfarenheterna från de kommuner som låter äldre par flytta gemensamt till äldreboende är goda. Det handlar inte om många par per kommun och medför därför endast marginella kostnader eller besvär för kommunen att ordna. Men för det enskilda paret handlar det om livskvaliteten och tryggheten under de sista åren i livet.

I våra kontakter med en del kommunföreträdare och andra har vi förstått att det ibland finns en oro för vad en parboendegaranti skulle kunna föra med sig i form av kostnader och åtaganden från kommunens sida. Erfarenheterna från de kommuner som medger äldre par att tillsammans flytta till äldreboende också då bara den ena maken har stora omsorgsbehov är dock att detta inte medför några problem att tala om. I praktiken handlar det om få fall per kommun och år, som de flesta kommuner utan större svårigheter borde kunna hantera.

Trosa har inte stött på några problem, tvärtom. Kommunen har mött mycket positiva reaktioner på att det har gått bra att flytta till samma lägenhet/rum när den enskilde makan/maken har behövt mycket omsorg. Kommunen har inte mött några svårigheter i detta⁴. **Tingsryd**, som har haft flera fall där äldre par med olika vårdbehov flyttat tillsammans till äldreboende, har inte heller stött på några problem⁵.

I **Haninge**, som ger möjlighet till parboende sedan några år tillbaka, har önskemål framkommit i flera fall, men möjligheten har hittills bara utnyttjats i ett av dessa⁶. **Töreboda** och **Kristinehamn** har liknande erfarenheter.

⁴ Enligt Jeanette Sander, vård- och omsorgschef i Trosa.

⁵ Enligt Magnus Wallinder, socialchef i Tingsryd

⁶ Enligt Elizabeth Lindholm Hahne, biträdande förvaltningschef i Haninge kommun.

Törebodas socialchef uppskattar att det inte är något vanligt önskemål, utan att det handlar om något par per år⁷. Kristinehamn kommuns erfarenhet att det är sällan som en frisk maka/make/sambo önskar att flytta och verkligen flyttar med⁸.

I **Nacka** var det sju par som ansökte om att få fortsätta bo tillsammans i särskilt boende under år 2009. Deras erfarenhet är att inte medför några höga kostnader för kommunen. Ofta är den medsökande också i behov av hjälp och skulle kanske ha behov av hemtjänst om han/hon skulle fortsätta och bo i ordinärt boende.⁹

När **Göteborg** fattade beslut om sina riktlinjer för parboende uppskattade förvaltningen att det handlar om relativt få par och att förslaget därför skulle komma att beröra färre än tio platser i äldreboende i hela staden¹⁰. Kommunen har inte gjort några ekonomiska uppföljningar av beslutet, men uppfattningen hos den ansvariga tjänstemannen är att det inte handlar om några stora volymer och att beslutet inte orsakat problem för kommunen¹¹.

Det behövs en mångfald av boenden för äldre

Genom flexibilitet och mångfald i boendeformerna för äldre kan fler äldre par få möjlighet att leva tillsammans också den sista tiden i livet. Vår kartläggning av hur kommunerna hanterar frågan om parboende visar att det finns goda exempel på kommuner som i sina äldreboenden hittat bra lösningar som kan passa för äldre makar. En del kommuner har servicelägenheter att erbjuda inom ramen för sitt särskilda boende för äldre. Andra har några tvårumslägenheter att erbjuda i sina demensboenden för att äldre par ska kunna bo tillsammans. Ytterligare andra har i en och samma fastighet olika former av boenden för att skapa så stor flexibilitet som möjligt. Några har hittat lösningar i form av möjligheter att öppna en dörr mellan två enkelrum i boendet.

Flera kommuner påpekar att de i planerandet av ny- och ombyggnation av äldreboenden nu beaktar att en del par önskar att bo tillsammans i parboende. Det ser vi som positivt. Alliansregeringen har avsatt en halv miljard kronor om året i investeringsstöd för fler äldreboenden och trygghetsboenden för äldre. Dessa pengar kan bidra till mångfald och flexibilitet i boendet för äldre. Vi anser det som angeläget att varje kommun inventerar vilka lägenheter i de äldreboenden som finns i kommunen som är, eller kan göras, lämpliga för parboende. När nya äldreboenden planeras och byggs bör en del av dessa anpassas till äldre makar med olika behov.

För menar vi allvar med att äldre ska ha rätt till självbestämmande hela livet igenom så måste vi också se till att äldre som så vill ska kunna fortsätta leva tillsammans. Att splittra äldre par under de sista åren i livet mot deras vilja är inte anständigt i ett välfärdssamhälle som vårt.

⁷ Enligt Per-Ola Hedberg, socialchef i Töreboda

⁸ Enligt Anette Österberg

⁹ Enligt Ingrid Saadat, gruppchef/placeringsansvarig för särskilt boende i Nacka.

¹⁰ [http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/807D3F840F59E1CFC12573A80039D362/\\$File/TU_KS_20071212%201.8.pdf?OpenElement](http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/807D3F840F59E1CFC12573A80039D362/$File/TU_KS_20071212%201.8.pdf?OpenElement)

¹¹ Enligt Gunnel Mårtensson, planeringsledare äldreomsorgsfrågor Göteborgs stad.

Vad säger kommunerna om möjligheten till parboende?

Runt om i Sverige finns kommuner som erbjuder äldre par att flytta till äldreboende tillsammans även om makarna har olika omsorgsbehov. Andra kommuner ger inte sådana möjligheter, eller bara i vissa fall. Genom att många kommuner har skickat med kommentarer i sina svar på enkäten har de kunnat bidra med en bild av vilka erfarenheter de har av parboende och hur de löser olika frågor.

Riksdagens utredningstjänst har också, på folkpartiets uppdrag, kontaktat ansvariga tjänstemän i ett antal kommuner som beviljar parboende för att få mer information om deras erfarenheter. De redovisas i rapporten.

Olika skäl till att neka parboende

Några av de 45 kommuner som svarar att de aldrig erbjuder möjligheter för äldre par med olika omsorgsbehov att bo tillsammans kommenterar sina svar.

Vansbro och **Säter** påpekar att de inte har några politiska beslut om parboendegaranti eller liknande.

Ystad hänvisar till att kommunen i så fall inte skulle kunna erbjuda en person att bo i en dubblett, utan den skulle vara tvungen att stå tom i väntan på ett par. De befarar vidare problem med besittningsskyddet för den efterlevande maken.

Eksjö hänvisar till att de enbart har mindre lägenheter i särskilt boende.

Kungälv och **Ekerö** hänvisar till att brukaren ska vara beviljad bistånd enligt Socialtjänstlagen för att få bo i särskilt boende och att behov av vård och omsorg ska föreligga som inte kan lösas med hemtjänstens försorg.

Lunds och **Skellefteås** kommentarer handlar om vad de gör för att underlätta för makarna att fortsätta ha nära kontakt. **Lund** erbjuder insatser för den make som bor kvar hemma så att denne smidigt ska kunna ha tät kontakt med den make som flyttat till äldreboende. **Skellefteå** försöker se till att den make som har omsorgsbehov får flytta till ett äldreboende som ligger nära det egna hemmet.

Kinda, **Norberg** och **Upplands Väsby** skriver att de diskuterar, eller ser över, möjligheten till parboende för makar där enbart den ene har vårdbehov.

Politiska riktlinjer för parboende i några kommuner

Som vi angav ovan har några kommuner tagit politiska beslut eller riktlinjer för vad som ska gälla i kommunen om parboende då en av makarna, men inte båda, har behov av äldreboende. Nedan ger vi några exempel.

I **Göteborg** fattade kommunfullmäktige i februari 2008 beslut om riktlinjer som öppnade för makar utan eget biståndsbehov att flytta med till äldreboende. En begränsning finns i kommunens riktlinjer – möjlighet till parboende gäller normalt inte demens- eller psykiatriska boenden. I riktlinjerna för äldreomsorgen står att

”Enligt kommunfullmäktiges beslut om budget 2008 ska äldre par kunna få möjlighet att bo tillsammans på äldreboende även då endast den ene har omsorgsbehov.

När det gäller närstående i gemensamt hushåll kan den enes behov av äldreboende och planerade flyttning innebära så stora påfrestningar för den andre att ett behov av bistånd uppstår även för denne. Det är viktigt att i bedömningen av en ansökan om äldreboende från en person vars make/motsvarande bedöms ha biståndsbehov av äldreboende särskilt beakta sociala, psykologiska och existentiella behov, och även göra en bedömning avseende förhållanden efter den närståendes flyttning.

Om inget behov av bistånd i form av särskilt boende bedöms föreligga kan ändå en person utan eget biståndsbehov flytta tillsammans med sin biståndsberättigade make/maka/närstående till en lägenhet inom äldreboende och bo där som hyresgäst utan egna vård- och omsorgsinsatser.

Inom enheter med särskild inriktning mot demens eller psykiatriska behov är det normalt inte möjligt för person utan eget behov att flytta in.”¹²

Kommunfullmäktige har därefter i april 2009 fattat beslut om kompletterande riktlinjer för äldreomsorgen som reglerar hur äldreomsorgen ska hantera frågor kring parboende. Där slås till exempel fast att makarna ska ges möjlighet att provbo tillsammans på äldreboendet, vilka avgifter den andra maken ska betala för måltider, hemtjänst och viss service och hur hyreskontraktet ska utformas.¹³

I **Helsingborg** framgår av Vård- och omsorgsnämndens riktlinjer att det kan finnas önskemål om att få fortsätta bo tillsammans även om bara en av makarna har ett vårdbehov som föranleder ett biståndsbeslut om vårdboende. Sådana önskemål kan vård- och omsorgsnämnden tillmötesgå genom att erbjuda den make som är berättigad till bistånd i form av vårdboende en dublett i något stadens vårdboenden.

Helsingborg sätter som förutsättning att den icke biståndsberättigade maken behåller sin bostad eller ett annat eget boende. Om behovet upphör eller om tillståndet förändras för den make som har biståndsbeslutet ska den andre kunna återvända till sin egen bostad.

¹² Göteborgs riktlinjer avseende hantering av ärenden gällande makar i äldreboende
[http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/CE7CC542C80840C7C12575A8002F4315/\\$File/KF_Handling_2009_nr_64.pdf?OpenElement](http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/CE7CC542C80840C7C12575A8002F4315/$File/KF_Handling_2009_nr_64.pdf?OpenElement)

¹³ ibid

Riktlinjerna slår också fast vilka regler som ska gälla i fråga om egna biståndsinsatser och vilka avgifter som ska tas ut.¹⁴

I **Tingsryd** är det sedan våren 2009 inskrivet i kommunens riktlinjer för bedömning av ansökan om bistånd i form av särskilt boende att då bara den ena då bara den ena maken har behov av plats i särskild boendeform och makarna vill följas åt kan båda erbjudas att dela lägenhet på de servicehus där det finns tvårumslägenheter. Man kan inte erbjudas var sin enrumslägenhet. Biståndsbeslut ska finnas för båda där alla insatser prövas för båda makarna/sambo.¹⁵

Ytterligare exempel på kommuner där har fattats politiska beslut eller antagits riktlinjer om parboende även i fall då bara den ene maken har sådana biståndsbehov är **Borås**, **Haninge** och **Karlshamn**.

Lämpligt boende för par

Både kommuner som angett att de alltid erbjuder parboende i sin kommun och de kommuner som angett att de erbjuder det i vissa fall, kommenterar de praktiska förutsättningarna. Framför allt handlar kommentarerna om i vilken mån kommunen har lägenheter och rum som lämpar sig för parboende.

Ludvika är en av de kommuner som erbjuder äldre att fortsätta bo tillsammans. ”Vi erbjuder möjligheten till parboende, men i särskilda boenden som består av bara ett rum vill inte alltid par bo tillsammans, speciellt inte om den andra parten behöver mycket hjälp. Vi har särskilda boenden med lägenheter och där är det inga problem och vi har många sådana par.”

Hammarö erbjuder alltid parboende för par som så vill och de skriver att de har ett flertal 2:or i sina äldreboende. I **Hjo** finns inte samma möjligheter. Kommunen, som erbjuder parboende i vissa fall, kommenterar att de ”har inga större rum”. Paret får dela på ett rum eller ha var sitt på samma boende. **Simrishamn** har vissa lägenheter inom äldreboendet som är större och möjliggör för två personer att bo tillsammans. Det finns också enstaka enrumslägenheter där det finns möjlighet att ta upp en dörr emellan för att möjliggöra parboende.”

I **Sollentuna** svarar att de erbjuder parboende i vissa fall. ”Det finns servicehusboende som möjliggör för makar att bo ihop (boendet är inte lämpligt för personer med demenssjukdom). Det finns också åtta tvårumslägenheter i ett äldreboende där makar kan bo tillsammans även om den behövande personen lider av demenssjukdom.”

I **Västerås** har de ”fortfarande kvar ett stort antal äldreboenden benämnda 'Servicehus'. I dessa boenden finns det lägenheter om två till tre rum och kök. Där kan det förekomma att det flyttar in ett par där endast den ena har ett biståndsbedömt behov.” Många andra kommuner kommenterar också att de kan erbjuda parboende i sina servicehus och servicelägenheter. Det gör till exempel **Arvika**, **Huddinge**, **Hällefors**, **Kungsör**, **Ljusnarsberg**, **Smedjebacken**, **Stockholm**, **Umeå** och **Östersund**.

¹⁴ Enligt Lena Jönsson, enhetschef i Helsingborgs stad

¹⁵ Enligt Magnus Wallinder, Socialchef Tingsryds kommun

En del kommuner har särskilda lösningar för äldre par som vill fortsätta bo tillsammans. **Kumla** har enhet på ett av sina särskilda boende som är tänkt i första hand till parboenden. Andra kommuner har funnit lösningar, där kommunen i en och samma fastighet har olika former av boende. **Köping** har särskilda möjligheter när det gäller demensboenden som tar hänsyn till den friska makens behov. "Ibland kan ena parten bo på ett demensboende och den andra i en lägenhet i samma hus." **Haparanda** "söker möjliga alternativ för att tillmötesgå önskan när det är lämpligt att de delar bostad. Ibland med extra insatser i handikappanpassad servicelägenhet och olika hjälpmedel, ibland när det varit lämpligare har den vårdbehövande bott i vårdrum på en enhet och den andra parten i servicelägenhet som finns i samma fastighet så att de är i omedelbar närhet av varandra." **Umeå** skriver bland annat att "ibland kan förekomma att den behövande får gruppboende, men den som inte har behov kan erbjudas seniorboende i samma huskropp eller bostad näraliggande".

Olika syn på om par kan bo tillsammans i demensboende

De kommuner som erbjuder möjlighet till parboende har olika förhållningssätt till om det är möjligt att bo tillsammans med sin demenssjuka make på ett demensboende, eller i ett boende för äldre med stora vårdbehov.

Ett antal kommuner säger i sina kommentarer att de erbjuder möjligheter för par att bo tillsammans, men dock inte i demensboende. Så gör till exempel **Göteborg**, som i sina riktlinjer normalt sett undantar demens- och psykiatriska boenden.

I **Västerås** förekommer det att par, där endast den ena har omvårdnadsbehov flyttar till servicehus. Men "i övriga äldreboenden, vilka har inriktningen antingen boende för personer med demens eller boende för personer med stora omvårdnadsbehov, erbjuder vi inte det. Där måste båda ha ett biståndsbedömt behov." Liknande svar ger **Östersund**.

Kungsör svarar att "äldre par som har en önskan om fortsatt samboende men där den ena parten har stort omvårdnadsbehov har möjlighet att ansöka om boende på vårt servicehus...Vi har däremot ingen möjlighet att erbjuda gemensamt boende om den ene har behov av att bo på vårt äldreboende, eller på gruppboende för dementa då dessa lägenheter är små (består av rum med toa/dusch)."

Motala skriver att "i det fall som särskilt boende krävs i form av vårdboende (vid svår demens eller då tillsyn behövs dygnet runt med täta, oregelbundna intervall) kan vi inte erbjuda vårdboende såvitt inte båda parter uppfyller kriterierna för sådant boende."

Andra kommuner kan erbjuda parboende också i de fall den ene maken i paret är dement. **Sollentuna** skriver att de har åtta tvårumslägenheter i ett äldreboende där makar kan bo tillsammans även om den behövande personen lider av demenssjukdom. **Hörby** kan erbjuda hyreslägenhet i anslutning till äldreboende med demensinriktning. I **Ånge** är parboende möjligt och genomförbart i de flesta boenden. "I vissa fall t ex i demensboende med enbart enkelrum, leder det till vissa problem med att kunna genomföra. Men det förekommer även i demensboende i vår kommun."

Par kan få vänta längre på att få äldreboende

Äldre par som önskar bo tillsammans i äldreboende när en av makarna får stora vårdbehov kan få vänta längre för att kommunen ska kunna ordna en sådan möjlighet. Det framgår av kommentarerna från några av kommunerna.

Simrishamn är en av de kommuner som svarar att de alltid erbjuder parboende. ”Väntetiden kan dock bli längre än i 'normalfallet'.” **Töreboda**, som också alltid erbjuder parboende, kommenterar att verkställighet kan fördröjas om lägenhet saknas för tillfället. Det samma gäller **Växjö** som skriver att ”hur snabbt önskemålet kan tillgodoses beror på tillgången på tillräckligt stora lägenheter. Men vi försöker alltid tillgodose önskemålet om att bo tillsammans.”

Parboende i planeringen för framtiden

Av några kommuners kommentarer framgår att de beaktar behovet av parboende i sin planering för nya äldreboenden. Ett exempel är **Lidingö**, som erbjuder parboende i vissa fall. ”I servicehusboende finns denna möjlighet. Inom vård- och omsorgsboendena finns i dagsläget inga lägenheter för par. Men Lidingö står inför att bygga två nya enheter där detta kommer att beaktas.” Ett annat är **Kävlinge**, som berättar att de planerar för att bygga nytt särskilt boende och att fyra lägenheter ska kunna anpassas för detta behov.

Vänersborg skriver att de 2009 ”har gjort om ett särskilt boende till parboende. I alla ny och ombyggda särskilda boende kommer det att finnas lägenheter som är avsedda för parboende. I vår boendeplan finns detta med. Nästa nya boende tas i bruk i februari 2010 och där kommer det att finnas fyra platser för parboende. Vi kommer att bygga om ca 180 platser under en period fram till 2014 och varje boende på 36 platser kommer att ha tillgång till fyra platser för parboende.”

Haparanda påpekar att införandet av trygghetsboende underlättar. ”Vi ser nu ytterligare förbättringar på detta område när vi kan ha trygghetsboende och vårdboende i samma fastighet med de nya regler som inrättas.”

Hänsyn till båda makarnas önskemål och behov

Att bo tillsammans i ett äldreboende när ”bara” den ena maken har stora omsorgsbehov måste alltid vara ett frivilligt val och ett önskemål från båda makarna för att vara aktuellt. Som **Göteborg** påpekar i sina riktlinjer om parboende kan det innebära påfrestningar att bo tillsammans i ett äldreboende när makarna har olika behov. I Göteborg erbjuds den friskare maken att göra längre besök och att ”provbo” utan att avyttra sin tidigare bostad.¹⁶

I **Kristinehamn** ges makar möjlighet att bo tillsammans även om ”bara” den ena maken har beslut om bistånd. Förutsättningen är dock att man får dela rum. Biståndshandläggarna samtalar om både det positiva och det negativa som ett fortsatt sammanboende kan innebära för båda parter. Handläggarna försöker motivera den friska partnern att avvakta med flytt och känna efter och vila, men den äldre maken avgör själv när och om han eller hon vill flytta med.

¹⁶ Göteborgs stad Ärende till kommunfullmäktige 2009 nr 64 *Kompletterande riktlinjer avseende hantering av ärenden gällande makar i äldreboende*

Kristinehamns erfarenhet är att en frisk maka/make/sambo sällan önskar att flytta och verkligen flyttar med. Däremot finns ofta önskemål om ett särskilt boende så nära hemmet som möjligt för att den närstående lätt ska kunna ta sig till boendet och hälsa på eller tillbringa dag eller natt där. Detta är också något som kommunen försöker att tillgodose. Deras erfarenheter av att en frisk make/maka flyttar med på ett äldreboende är att denne fortsätter ta ett stort ansvar för vården av sin närstående och att situationen ofta blir arbetsam både fysiskt och psykiskt för den friskare maken/makan/sambon.¹⁷

Några kommuner tar upp den viktiga frågan om hänsyn till båda makarnas behov och önskemål i sina kommentarer till enkäten. **Norsjö**, som svarar att de erbjuder parboende i vissa fall, får sällan förfrågan om det. ”Ofta har make/maka/ sambo haft ett uppdrag som anhörigvårdare och känner att man behöver 'vara sin egen' en för att orka med livet.” **Köping**, som erbjuder parboende i vissa fall, skriver att en lösning ibland kan vara att den ena parten bor på ett demensboende och den andra i en lägenhet i samma hus. ”En del makar orkar inte bo tillsammans, t ex om frun är ganska pigg och maken dement kan det vara svårt för den friska.”

Haparanda söker möjliga alternativ för att tillmötesgå önskan när det är lämpligt att de delar bostad. ”Hittills har vi ännu alltid lyckats hitta lösningar som berörda varit nöjda med. I de fall vi tidigare gett möjlighet för båda att bo i ett vårdboende har det visat sig att den friska parten inte trivts särskilt väl, vilket lett till att vi gett andra lösningar. Det verkar som att det viktigaste är att paren kan sammanstråla ofta (dagligen och med lätthet) och efter eget önskemål och att sådana arrangemang biträds av personalen. Vi ser nu ytterligare förbättringar på detta område när vi kan ha Trygghetsboende och Vårdboende i samma fastighet med de ny regler som inrättas.

Det framstår också viktigt att balansera och nyansera denna debatt för att inte skuldbelägga i de fall där sjukdom och ohälsa gör det svårt eller omöjligt att dela boende den sista tiden. Sammanboende i delad bostad kan för den friska parten bli en omöjlig och krävande situation så till den grad att även denne blir sjuk. Här måste man med stor känslighet se att det är mycket olika behov och möjligheter och hitta goda lösningar i varje enskilt fall. 'Nöd och lust' kanske inte räknade med så svår ohälsa och sjukdom?”

Erbjuds bara när par aktivt ber om det

Några kommuner tar i sina kommentarer upp att de inte i sin information om äldreboende tar upp möjligheten för äldre par att flytta tillsammans till ett äldreboende. Till exempel skriver **Simrishamn**, som svarat att de alltid erbjuder parboende, att ”vi skall också vara ärliga och säga att vi inte aktivt marknadsför möjligheten utan försöker lösa det vid efterfrågat behov.”

I **Älvdalen**, som erbjuder parboende i vissa fall, så kan kommunen ordna det ”om paret själva tar upp frågan och det är ett önskemål... Men vi erbjuder det inte utan att frågan kommer upp från paret.”

Katrineholm kommenterar att de ”erbjuder inte, utan makarna får själva framföra det önskemålet och sedan gör vi en individuell prövning.”

¹⁷ Enligt Anette Österberg, utvecklingsledare i Kristinehamns kommun

Vad händer när den ena maken avlider?

En fråga som ofta tas upp i diskussionen om en rätt till parboende för äldre är vad som händer då den ena maken avlider. Teoretiskt sett skulle det kunna innebära att en relativt frisk efterlevande make upptar en lägenhet i ett äldreboende som en äldre med större omsorgsbehov skulle ha behövt bättre. Vi har därför försökt ta reda på hur de kommuner som erbjuder parboende utformar sina kontrakt, hur de praktiskt löst frågan om fortsatt boende när den ene maken avlider och om kommunerna upplevt problem kring detta.

Riksdagens utredningstjänst har, på vårt uppdrag, kontaktat några kommuner som berättat om sina erfarenheter. Vi har också tagit del av resonemang i Göteborgs stads beslut om riktlinjer om parboende. Av kommentarerna till enkäten går det också att utläsa en del erfarenheter.

Göteborg skriver i sina riktlinjer angående kvarboende och hyreskontraktets utformning att ”det kommer att inträffa att en make 2 blir kvar i en lägenhet inom äldreboende efter det att den ursprungligen biståndsbehövande (make 1) avlidit eller flyttat. Det är inte skäligt att möjliggöra inflyttning och sedan tvinga den troligen åldrade personen till en ny flyttning.

Det är dock olyckligt om ensamma personer med eller utan biståndsbehov bor kvar i de relativt få lägenheter som är lämpliga för två personer. Frågan om alternativ kan alltid tas upp till diskussion med en kvarvarande make.

Redan vid kontraktsskrivning kan i dessa fall under ’särskilda bestämmelser’ skrivas in att parterna är överens om att hyresgästen ska flytta till annan lägenhet inom äldreboendet när endast en person bor kvar. Detta skall undertecknas av både hyresvärd och hyresgäst.

Det finns även ett alternativ att hyresgästen avstår från besittningsskydd, vilket i så fall skall godkännas av hyresnämnden. Detta är mer ingripande och ger starkare rätt för hyresvärden. Stadskansliet förordar därför i nuläget att kommunen inte använder sig av den lösningen.”¹⁸

I **Kristinehamn** som erbjuder parboende är det sällan som makar väljer att bo tillsammans i äldreboende. I de fall det sker skriver brukaren kontrakt med aktuell hyresvärd. Kommunens äldreboenden finns både hos ett kommunalt bostadsbolag och hos ett flertal privata hyresvärdar. Med det kommunala bostadsbolaget finns en överenskommelse om att avstående av besittningsskyddet för den parten som inte har behovet skall finnas i kontraktet. Kommunen ska vara behjälplig med att skaffa en ny lämplig bostad vid makens/makans dödsfall. Med privata hyresvärdar finns ingen liknande överenskommelse. Bostaden hyrs av brukaren i sedvanlig ordning och med besittningsskyddet intakt. Kommunen har aldrig nyttjat avstående av besittningsskydd och flyttat ut någon från ett äldreboende efter makas/makes dödsfall. Då man i kommunen hittills inte haft några större problem med friska kvarboende har de heller inte utarbetat några ytterligare rutiner.¹⁹

I **Trosa** har kommunen mött mycket positiva reaktioner på möjligheten till parboende. När det gäller efterlevande make har denna i vissa fall blivit sämre och då fått ett eget beslut om boende och fått bo kvar. Kommunen har även erbjudit överflytt till trygghetsboende, vilket en del har tyckt varit bra och upplevts som positivt. I andra fall har man erbjudit social förtur till ett bra boende i kommunens fastighetsbestånd, vilket en del har önskat och upplevt som bra

¹⁸ Göteborgs stad Ärende till kommunfullmäktige 2009 nr 64 *Kompletterande riktlinjer avseende hantering av ärenden gällande makar i äldreboende*

¹⁹ Enligt Anette Österberg, utvecklingsledare i Kristinehamns kommun

service. Ingen efterlevande make har velat bo kvar efter den andres bortgång. All planeringen har skett i samförstånd och i kommunen har man kunnat konstatera att efter en god dialog med den friskare maken så väljer de inte bo kvar.²⁰

Hammarö kommun arbetar utifrån rekommendationer från Hyresnämnden och Karlstad kommun när det gäller praktiska frågor kring parboende. Biståndshandläggare gör även en individuell bedömning och utredning på den efterlevande maken/makan om denne önskar att ansöka om och anser sig ha behov av lägenhet i ett äldreboende. I de flesta fall finns behovet, i annat fall önskar inte den kvarvarande att bo kvar. Om den kvarboende inte önskar bo kvar hjälper kommunen till att skaffa en ny bostad. Kommunens erfarenhet är att det inte är speciellt många par som flyttar in tillsammans och hittills har man inte stött på några problem kring detta.²¹

Den hantering av hyresavtal som Hammarö hänvisar till rekommenderas av Hyresnämnden i Göteborg Västra Götalands län, dit Värmland hör. Så här kan den beskrivas den i korthet: Avtal om att avstå från besittningsskydd kan göras i de fall då makar/sambor flyttar in i särskilt boende, där den ena parten har erhållit boendeformen som bistånd. Det ska framgå i hyresavtalet att hyresgästen och hyresvärden har kommit överens om att hyresgästen och den medboende avstår från besittningsskydd. Som huvudregel gäller att överenskommelsen är giltig om den har godkänts av hyresnämnden.

Hyresnämndens blankett om överenskommelse om avstående från besittningsskydd ska fyllas i och skrivas under av både hyresvärd och hyresgäst och skickas till hyresnämnden i Göteborg för godkännande. Varje ärende prövas individuellt och blanketten ska helst ha inkommit till hyresnämnden två veckor innan hyresgäst och medboende flyttar in.

Karlstad kommun har även tagit fram en bilaga till hyreskontrakt gällande makar/sambor som flyttar in i särskilt boende som kan användas istället för ovan nämnda blankett.²²

Tingsryd har inte stött på några problem. När den make som blir kvar då den andra avlider brukar denne flytta till en mindre lägenhet inom boendet eller till en lägenhet i det vanliga lägenhetsbeståndet. Incitamenten för detta är både hyresnivå (tvårumslägenhet är betydligt dyrare) och den enskildes upplevelse av att vara för frisk för miljön i det särskilda boendet. Kommunen har inte anpassat kontraktens utformning men ger en information om intentionerna i samband med inflyttning.²³

Några kommuner pekar på problem ifråga om den efterlevande maken i sina kommentarer. **Västerås** är en av dem. I servicehusen i Västerås kan det förekomma att det flyttar in ett par där endast den ena har ett biståndsbedömt behov. ”Det medför konsekvenser om den som har omvårdnadsbehovet så småningom avlider, då bor det kvar en person i lägenheten utan att ha behov av insatser från kommunen och 'upptar' en plats för ett särskilt boende.”

Ystad, som inte erbjuder möjligheter till parboende för makar där enbart den ena har omsorgsbehov, resonerar på ett likartat sätt. De kommenterar att ”i ett humanitärt perspektiv är det naturligtvis en rättighet att få bo tillsammans så länge man vill, men det skulle också innebära att de dubletter vi har inte kan erbjudas endast en person utan måste stå tomma i väntan på ett par. Och i det fall den med omvårdnadsbehovet avlider så skulle den 'friska' partnern ha besittningsrätt till lägenheten?”

²⁰ Enligt Jeanette Sander, vård- och omsorgschef i Trosa.

²¹ Enligt Britt-Marie Gustavsson, boendesamordnare i Hammarö kommun

²² Riksdagens utredningstjänst PM nr 2009:1748

²³ Enligt Magnus Wallinder, socialchef i Tingsryds kommun

Bilaga 1:

Metod

Riksdagens utredningstjänst har, på folkpartiets uppdrag, skickat en enkät till landets alla kommuner. Svarsfrekvensen var 73 procent.

Enkätfrågan löd:

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken/maken/sambon/registrerade partnern är i behov av äldreboende?

Med samma boende avses samma rum, lägenhet eller särskilda boende med enskilda rum i närheten av varandra.

Svarsalternativen var

Ja, alltid

Ja, i vissa fall

Nej, aldrig

Kan inte svara

Kommunerna gavs också möjlighet att lämna kommentarer.

Utredningstjänsten har även kontaktat ansvariga tjänstemän i ett antal kommuner som beviljar parboende för att få mer information om deras erfarenheter. De redovisas i rapporten.

Tolkningar i svaren

Trots att frågan var rakt ställd har den som gett utrymme till tolkningar, vilket kommentarerna visar. Vi har därför valt att tolka enkätresultatet med försiktighet. Ett exempel är att många kommuner som erbjuder äldre par med olika omsorgsbehov att bo i servicelägenhet, men inte i andra former av äldreboenden, har angett svaret ”ja, i vissa fall”. Samtidigt har två kommuner som kommenterat att de har den lösningen gett svaret ”nej, aldrig”. Dessa svar har vi räknat in i kategorin ”ja, i vissa fall” istället, för att ge en mer rättvisande bild av helheten. I bilagan redovisas dock svaren helt enligt kommunernas egna inlämnade svarsuppgifter.

Tre mindre kommuner som angett svaret ”nej, aldrig” kommenterar att de inte har fått några sådana önskemål från äldre och att frågan därför inte varit aktuell. Några andra kommuner som inte fått sådana förfrågningar har valt alternativet ”kan inte svara”.

Även bland de kommuner som svarat ”ja, alltid” finns det kommentarer som pekar på svaret kanske ändå inte är entydigt. Det verkliga antalet kommuner som alltid erbjuder möjlighet till parboende kan därför vara lägre.

Makar, sambor, registrerade partner och livskamrater

Familjer och par kan se olika ut. En del är gifta makar. Andra är sambor eller registrerade partner. För läsvänlighetens skull har vi i rapporten valt att använda begreppet par och makar genomgående. Kommunkartläggningen och folkpartiets slutsatser rör dock alla par och livskamrater.

Bilaga 2: Kommunernas svar om möjlighet till parboende

Tabellbilagan visar samtliga svar från kommunerna på enkäten. Svaren är uppdelade länsvis.

I några fall har vi av utrymmesskäl varit tvungna att korta eller redigera kommentarerna något. Det framgår i tabellen där det har skett.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Stockholm	Botkyrka		
Stockholm	Danderyd	Ja, i vissa fall	
Stockholm	Ekerö	Nej aldrig	Om med frågan menas att att fortsätta leva i samma boende finns bara ordinärt boende i ekerö som alternativ.Om den sjuke är i behov av äldreboende erbjuds äldreboende till enbart den som erhållit insatsen äldreboende som bistånd enl SoL.
Stockholm	Haninge	Ja, alltid	
Stockholm	Huddinge	Ja, i vissa fall	Vi har servicehus som särskilt boende vilket kan innebära att i vissa fall har bara den ena partern behov av särskilt boende och den andre partern får flytta med in på Servicehuset .
Stockholm	Järfälla	Nej aldrig	
Stockholm	Lidingö	Ja, i vissa fall	I servicehusboende finns denna möjligt. Inom vård- och omsorgsboendena finns i dagsläget inga lägenheter för par. Men Lidingö står inför att bygga två nya enheter där detta kommer att beaktas
Stockholm	Nacka	Ja, alltid	
Stockholm	Norrtälje		
Stockholm	Nykvarn	Nej aldrig	
Stockholm	Nynäshamn	Nej aldrig	
Stockholm	Salem	Ja, i vissa fall	Kommunen har ingen handlägningsplan för makar som vill flytta till SÄBO med vi försöker lösa det om det är praktiskt möjligt.
Stockholm	Sigtuna	Ja, i vissa fall	
Stockholm	Sollentuna	Ja, i vissa fall	Det finns servicehusboende som möjliggör för makar att bo ihop (boendet är inte lämpligt för personer med demenssjukdom). Det finns också 8 tvårumslägenheter i ett äldreboende där makar kan bo tillsammans även om den behövande personen lider av demenssjukdom.
Stockholm	Solna		
Stockholm	Stockholm	Ja, i vissa fall	Ja, när det gäller servicehusboende.
Stockholm	Sundbyberg	Ja, i vissa fall	
Stockholm	Södertälje	Ja, i vissa fall	Vi gör individuella bedömningar och försöker tillgodose att par får fortsätta att leva tillsammans. Det är däremot mycket ovanligt att man väljer att bo på ett äldreboende om man inte har behov.
Stockholm	Tyresö	Ja, i vissa fall	Vi diskuterar alltid med par som önskar att fortsätta bo tillsammans. Vi diskuterar vilken typ av boende kan fungera för båda två och har det som utgångspunkt i beslutet.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Stockholm	Täby	Ja, i vissa fall	Om man har behov särskilt boende
Stockholm	Upplands Väsby	Nej aldrig	Vi ser över hur man i framtiden kan möta upp behoven
Stockholm	Upplands-Bro	Ja, i vissa fall	
Stockholm	Vallentuna	Ja, i vissa fall	Genom individuell bedömning av båda makarnas (makan/maken/sambon/registrerad partnern) situation.
Stockholm	Vaxholm	Ja, i vissa fall	
Stockholm	Värmdö	Ja, alltid	
Stockholm	Österåker	Nej aldrig	
Uppsala	Enköping		
Uppsala	Heby	Nej aldrig	
Uppsala	Håbo		
Uppsala	Knivsta	Ja, i vissa fall	Det är inte vanligt att man vill flytta med, men man vill veta att det är möjligt om behovet uppstår. Vi har haft ett par beslut där par har flyttat tillsammans under de senaste åren.
Uppsala	Tierp		
Uppsala	Uppsala		
Uppsala	Älvkarleby	Ja, i vissa fall	
Uppsala	Östhammar		
Sörmland	Eskilstuna	Nej aldrig	Vi erbjuder inte inflytt på särskilt boende utan behov och individuella beslut, däremot kan vi erbjuda mycket insatser i ordinärt boende
Sörmland	Flen	Ja, i vissa fall	Frågan är svår att svara på. En förutsättning för en plats i ett särskilt boende är förstås ett biståndsbeslut och för makar/sambo etc gäller att båda har fått biståndsbeslut och till samboende och i samma äldreboende. Har man det bor man tillsammans förstås. Men frågan innehåller ordet 'fortsätta' vilket är en märklig formulering eftersom jag uppfattar att frågan avser en situation där båda redan bor i samma boende baserat på individuella biståndsbeslut i båda fallen. Om då den ena partnern avlider fortsätter den andra sitt boende om man så önskar och i enlighet med biståndsbeslut. Om makarna bor i ordinärt boende och enbart den ena partnern får biståndsbeslut får inte den andra partnern med automatik flytta till samma boende utan ett särskilt biståndsbeslut för den personen. Frågan är otydlig men jag hoppas detta mitt svar är tillräckligt tydligt.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Sörmland	Gnesta	Ja, alltid	Gnesta Kommun har sex stycken dubletter på särskilt boende. I de fall vi hittills haft har det varit så att om båda velat flytta in på äldreboendet tillsammans trots att bara den ena haft behov så har det kunnat lösas så att båda fått flytta in på särskilt boende.
Sörmland	Katrineholm	Ja, i vissa fall	Vi erbjuder inte utan makarn får själva framföra det önskemålet och sedan gör vi en individuell prövning. I dom få ärenden vi haft har vi kunnat lösa detta genom att vi har dubletter på några av våra vårdboenden. De som idag flyttar in på vårdboende är mycket gamla och sköra. I de allra flest fallen väljer den 'friskaste' maken att bo kvar i den egna ord lägenheten.
Sörmland	Nyköping	Nej aldrig	
Sörmland	Oxelösund	Nej aldrig	
Sörmland	Strängnäs	Ja, i vissa fall	
Sörmland	Trosa	Ja, alltid	Om dom önskar får dom alltid dela rum/ Lgh .
Sörmland	Vingåker	Nej aldrig	I de fall båda makarna har behov av äldreboende, erbjuder vi i möjligaste mån platser på samma avdelning.
Östergötland	Boxholm	Ja, i vissa fall	Vi har några få större lägenheter i särskilt boende, oftast är dock detta inte någon jättebra lösning. Vår erfarenhet är att det är bättre att hjälpa till med handikappvänligt boende och hemtjänst. Vi har flera seniorboenden (Boxholmshus är hyresvärd men i gott samarbete med omsorgsverksamheten) där de som är i behov av lägenhet tillsammans har relativt lätt att få bostad (kan få gå före i kön). Ett alternativ vi också har prövat är att den som är i behov av särskilt boende får boende där och make/maka får plats i seniorboende. Särskilt boende och seniorboende ligger nära varann här i kommunen. Är svårt att göra det bra för en person som icke är dement men som vill följa med dement maka/make till demensboende. Svårt att ha dementa personer på 'vanligt' särskilt boende.
Östergötland	Finspång	Ja, i vissa fall	Vi har få lägenheter med 2 rum, men försöker så långt som möjligt ordna detta ändå.
Östergötland	Kinda	Nej aldrig	diskussioner pågår om hur kommunen skal utveckla SÄBO så möjlighet ges till parboende.
Östergötland	Linköping	Ja, i vissa fall	I de fall de önskar det.
Östergötland	Mjölby	Ja, i vissa fall	Ja detta har skett, men numera följer vi strikt gällande lagstiftning om den s k parboendegarantin.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Östergötland	Motala	Ja, i vissa fall	I de flesta fall kan vi erbjuda fortsatt sammanlevnad även då endast en av två parter är i behov av särskilt boende. Detta kan då ske i form av trygghetsboende. Vi har i dag 3:or och ett stort antal 2:or i denna boendeform. I det fall den som fått bistånd till sådant boende skulle avlida, eller i sällsynta fall behöva komma till ett vårdboende så får den kvarvarande parten bo kvar i den tidigare gemensamma trygghetsbostaden. I det fall som vårdboende krävs kan vi inte erbjuda det såvitt inte båda parter uppfyller kriterierna.... Vårdbostäderna är en resurskrävande omsorgsform. Risken att vårdbostäder "blockeras" av personer som saknar omsorgsbehov, samtidigt som kommunen inte kan bereda plats för personer som beviljats bistånd, vill vi undvika. Verkställighetskrav och/eller kostnader för utskrivningsklara är annars troliga konsekvenser såvitt inte reservkapacitet byggs upp...Även om så skulle ske finns komplikationer i det förhållandet att den friskare parten överlever den som har det primära behovet av vårdbostad och kommer i detta skede att "blockera" bostaden för andra. Alternativet att ännu en gång tvinga en gammal människa till omflyttning ter sig inte rimlig. <i>(text kortad för att få plats)</i>
Östergötland	Norrköping	Nej aldrig	
Östergötland	Söderköping	Ja, i vissa fall	Detta är ett dilemma!! Ifall båda makarna flyttar till service-lgh och den krassliga avlider, ska då den friska och pigga maken tvingas flytta från sitt hem och sin trygghet när han/hon just har mist sin livskamrat? Eller ska han/hon få bo kvar - i så fall kommer service-lgh snart att bebos av fel målgrupp. Eftersom de är friska och krya kommer de att bo kvar i åtskilliga år. Dessutom är vi som kommun skyldiga att verkställa biståndsbeslut på service-lgh inom ca 3 månader. Det är en ekvation som inte går ihop!
Östergötland	Vadstena		
Östergötland	Valdemarsvik		
Östergötland	Ydre	kan inte svara	Frågan/ansökan har inte aktualiserats i Ydre kommun i något individuellt ärende. Det finns ingen antagen policy eller riktlinje där möjligheten till fortsatt sammanboende på äldreboende regleras.
Östergötland	Åtvidaberg		
Östergötland	Ödeshög		
Jönköping	Aneby	Ja, i vissa fall	Kommunen försöker alltid lösa det.
Jönköping	Eksjö	Nej aldrig	Vi kan bara erbjuda mindre lägenheter som särskilda boenden. Däremot finns seniorlägenheter av större storlek.
Jönköping	Gislaved		
Jönköping	Gnosjö	Ja, i vissa fall	Om båda har behov.
Jönköping	Habo	Nej aldrig	
Jönköping	Jönköping	Ja, alltid	
Jönköping	Mullsjö		
Jönköping	Nässjö	Ja, alltid	

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Jönköping	Sävsjö		
Jönköping	Tranås		
Jönköping	Vaggeryd		
Jönköping	Vetlanda	Ja, i vissa fall	
Jönköping	Värnamo		
Kronoberg	Alvesta	Ja, i vissa fall	Om personerna själva har önskemål om detta så försöker vi tillgodose att de kan bo ihop.
Kronoberg	Lessebo	Ja, alltid	
Kronoberg	Ljungby	Nej aldrig	
Kronoberg	Markaryd	Ja, i vissa fall	Vi har vid enstaka tillfällen tagit emot makar, där enbart den ena har haft behov av säbo, men maken/maka har ändå fått efter ansökan flytta med. Inget vanligt förekommande.
Kronoberg	Tingsryd	Ja, alltid	Finns inskrivet i nämndens riktlinjer sedan en tid tillbaka. Finns viss begränsning utifrån att vi inte har obegränsat antal två-rumslägenheter på våra äldreboenden. Vår erfarenhet är dock att vi kunnat lösa det hittills.
Kronoberg	Uppvidinge	Ja, i vissa fall	Om man uttrycker önskemål att fortsatt bo tillsammans försöker vi lösa det.
Kronoberg	Växjö	Ja, alltid	Om makarna önskar detta. Hur snabbt önskemålet kan tillgodoses beror på tillgången på tillräckligt stora lägenheter. Men vi försöker alltid tillgodose önskemålet om att bo tillsammans.
Kronoberg	Älmhult		
Kalmar	Borgholm	Ja, i vissa fall	Behoven skall prövas individuellt av båda makar. Om detta är bådas gemensamma önskan erbjuds flytt till en gemensam bostad i äldreboende.
Kalmar	Emmaboda	Ja, alltid	Om det finns önskemål så erbjuds makarna att bo tillsammans
Kalmar	Hultsfred		
Kalmar	Högsby		
Kalmar	Kalmar	Ja, i vissa fall	Vid beslut om servicelägenhet kan vi lösa detta. Vid boende med heldygnsomsorg har vi knappast denna möjlighet om inte båda makarna har behov av detta boende. Då löser vi det. Men frågan är sällan eller aldrig aktuell hos oss eftersom kvarboende part inte är intresserad av äldreboende av denna karaktär utan väljer att bo kvar hemma och istället göra täta besök och vistas tillsammans med sin make/maka. Vår fråga är snarare - hur stor är denna fråga om parboende?

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Kalmar	Mönsterås	Ja, i vissa fall	Ja, i vissa fall i servicelägenhet. Det skulle vara ett resursslöseri om vi skulle ha lägenheter i SB med friska boende. Dessutom är det i ett fåtal fall som den andra parten vill flytta med och då kan vi erbjuda servicelägenhet. I de flesta fall vill jag säga efter lång erfarenhet vill inte den friske flytta med.
Kalmar	Mörbylånga	Ja, i vissa fall	
Kalmar	Nybro	Ja, i vissa fall	
Kalmar	Oskarshamn		
Kalmar	Torsås	Ja, alltid	
Kalmar	Vimmerby		
Kalmar	Västervik	Ja, i vissa fall	
Gotland	Gotland		
Blekinge	Karlshamn	Ja, alltid	Omsorgsnämnden i Karlshamn har tydligt uttalat att äldre som önskar dela boende ska erbjudas detta, även i de fall där bara den ena personen har behov av särskilt boende.
Blekinge	Karlskrona		
Blekinge	Olofström	Ja, i vissa fall	Vi försöker hitta individuella lösningar till förmån för den sökande.
Blekinge	Ronneby		
Blekinge	Sölvesborg	Nej aldrig	
Skåne	Bjuv	Ja, i vissa fall	I kommunen finns 20 lägenheter om 2rok i ett av de särskilda boendena. I nio av dessa lägenheter bor det makar. I resterande totalt 120 platser inom särskilt boende finns det ytterligare några makar som bor i var sitt rum. I det senare fallet har det varit en tidsrymd mellan inflyttningen. Det är ytterligt sällsynt att båda makarna önskar flytta in på särskilt boende om inte båda har behov av denna insats. Främsta skälet till detta är att kommunen kan ge omfattande hemtjänst och hemsjukvård i ordinarie boendet. Först när båda har behov av särskilt boende görs ansökan
Skåne	Bromölla		
Skåne	Burlöv	kan inte svara	Har ännu inte haft en sådan ansökan. i de fall vi har par har båda haft behov och blivit erbjudna att bo tillsammans. Inväntar Regeringsrättens dom (ligger två ärende för prövning) som kommer bli prejudicerande.
Skåne	Båstad	Ja, i vissa fall	Vi erbjuder i de fall det är möjligt. Om behovet ska verkställas omedelbart kan det vara omöjligt om vi inte har två lediga platser att tillgå.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
		fall	
Skåne	Eslöv	Ja, alltid	Vi har ett speciellt boende med lite större lägenhet som är lämpligt för par
Skåne	Helsingborg	Ja, alltid	
Skåne	Hässleholm		
Skåne	Höganäs	Ja, i vissa fall	Dessa ärenden tas alltid beslut om i socialnämnden. Särskild hänsyn tas i varje enskilt fall. Om ena parten flyttar med utan att ha omvårdnadbehov skrivs en särskild klausul i hyreskontrakt om att avstå från besittningsrätt till boendet om make/maka avlider.
Skåne	Hörby	Ja, i vissa fall	Kan erbjuda hyreslägenhet i anslutning till äldreboende med demensinriktning.
Skåne	Höör		
Skåne	Klippan	kan inte svara	Det har ej varit aktuellt under de senaste åren. Beslut om särskilt boende bygger på individuell bedömning.
Skåne	Kristianstad	Ja, alltid	
Skåne	Kävlinge	Ja, i vissa fall	Kävlinge kommun planerar för att bygga nytt särskilt boende och vår plan är att 4 lägenheter ska kunna anpassas för detta behov
Skåne	Landskrona	Ja, i vissa fall	I de fall då det framkommer önskemål om möjlighet att fortsätta bo tillsammans.
Skåne	Lomma	Ja, i vissa fall	Vi har möjlighet i ett av våra särskilda boenden att ta emot par då några lägenheter är större. Vi kommer även också inom kort att kunna erbjuda trygghetsboende för par med tät och nära hemtjänst som alternativ till särskilt boende. Frågan är mycket komplicerad. Vad händer om behov uppstår men lägenheten är upptagen? Ska kapacitet stå outhyrd i väntan på att behov uppstår? Vad händer om den som har beslut på omsorgsbehov avlider? Har den 'friske' rätt att bo kvar och uppta en plats i det särskilda boendet? Vad händer om paret vill skiljas? Vem skriver kontraktet? osv
Skåne	Lund	Nej aldrig	Individuella behovsbedömningar görs. Make som bor kvar hemma erbjuds insatser för att smidigt kunna ha tät kontakt.
Skåne	Malmö	Ja, i vissa fall	Ofta är det kvinnan som är den friskaste i parrelationen och hänsyn måste naturligtvis också tas till hennes situation och lämpligheten för henne att flytta till ett vårdboende. Hennes behov av stimulering och kontakt med andra friska personer bör ju också vägas in. I Malmö har vi diskuterat att ge kvinnan möjlighet att ha kvar sitt gamla boende, för att om maken avlider kort efter inflyttningen, ge kvinnan möjlighet att flytta tillbaka till den gamla lägenheten. För den äldre generationen har kvinnan ofta varit lojal mot maken även om det inte alltid har varit för hennes eget bästa. Även barnen kan vara pådrivande till att hustrun ska flytta med maken och att barnen därmed inte behöver ta ansvar för hennes kvarboendesituation.
Skåne	Osby	Ja, i vissa fall	
Skåne	Perstorp		

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Skåne	Simrishamn	Ja, alltid	Vi har vissa lägenheter inom äldreboendet som är större och möjliggör för två personer att bo tillsammans. Det finns också enstaka enrumslägenheter där det finns möjlighet att ta upp en dörr emellan för att möjliggöra parboende. Väntetiden kan dock bli längre än i 'normalfallet'. Vi skall också vara ärliga och säga att vi inte aktivt marknadsför möjligheten utan försöker lösa det vid efterfrågat behov. Den huvudsakliga lösningen på denna fråga tror jag ligger i ett utbyggt trygghetsboende och inte i vård och omsorgsboendet.
Skåne	Sjöbo		
Skåne	Skurup	Ja, i vissa fall	Kommunens lägenheter i särskilt boende är för små att bo två personer i. När båda har behov brukar paret disponera två lägenheter. Ibland sover båda i den ena lägenheten och har den andra som sällskapsrum. Ibland väljer de att sova i sina respektive lägenheter. När endast den ena har behov av särskilt boende brukar vi finna lösningar med att kunna erbjuda den andra parten en närbelägen lägenhet, i ett av våra boende ligger de i samma byggnad. Under våren kommer kommunens första trygghetsboende att starta där parboendegarantin gäller.
Skåne	Staffanstorps		
Skåne	Svalöv		
Skåne	Svedala	Ja, i vissa fall	
Skåne	Tomelilla		
Skåne	Trelleborg		
Skåne	Vellinge	Ja, i vissa fall	På alla våra trygghetsboende svarar vi ja. På våra äldreboende försöker vi lösa det.
Skåne	Ystad	Nej aldrig	Vi har inte möjlighet att erbjuda boende till de som inte har något omvårdnadsbehov. Dock får alltid par bo tillsammans på samma boende där de båda har ett omvårdnadsbehov. I ett humanitärt perspektiv är det naturligtvis en rättighet att få bo tillsammans så länge man vill, men det skulle också innebära att de dubletter vi har inte kan erbjudas endast en person utan måste stå tomma i väntan på ett par. Och i det fall den med omvårdnadsbehovet avlider så skulle den 'friska' partnern ha besittningsrätt till lägenheten?
Skåne	Åstorp	Nej aldrig	
Skåne	Ängelholm		
Skåne	Örkelljunga		
Skåne	Östra Göinge		
Halland	Falkenberg		
Halland	Halmstad	Nej aldrig	Till servicelägenhet ja alltid. Till boende med helinackordering nej aldrig
Halland	Hylte	Nej aldrig	
Halland	Kungsbacka	Ja, alltid	Dock skrivs i hyresavtalet att besittningsrätt innehås enbart av den som har bistånd.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Halland	Laholm		
Halland	Varberg		
Västra Götand	Ale		
Västra Götand	Alingsås	Ja, alltid	Alingsås kommun erbjuder särskilt boende i form av servicelägenhet för par som vill bo tillsammans. Om den ena parten redan tidigare har flyttat till särskilt boende (ex.vis demensboende) och den andra parten får behov av särskilt boende så försöker vi ordna, om än ej omgående, att de om så önskas, kommer på samma boende under förutsättningar att den form av boende finns under samma tak.
Västra Götand	Bengtsfors	Ja, alltid	
Västra Götand	Bollebygd	Ja, alltid	
Västra Götand	Borås	Ja, alltid	Kommunstyrelsen fattade 2004-05-10 beslut avseende denna möjlighet. vi anvisar till ett antal av våra boenden där förutsättningar finns att bo två tillsammans. (större lägenheter)
Västra Götand	Dals-Ed	Nej aldrig	Har inte varit aktuellt. Ingen har ansökt om särskilt boende för att få bo tillsammans med make/maka
Västra Götand	Essunga		
Västra Götand	Falköping		
Västra Götand	Färgelanda	Nej aldrig	Annan boendeform är på gång, Trygghetsboende, där det kommer att bli bättre förutsättningar för detta. Hittills har kommunen inte erfarit att endast en av ett makepar har haft vård/omsorgsbehov. Par har bott i samma lgh ett flertal gånger, men då har båda haft hjälpbehov. Om omständigheter gjort att de inte kunnat bo i samma lägenhet strävar vi efter att de får bo på samma boende men ev. i var sin lägenhet.
Västra Götand	Grästorps	kan inte svara	Vi har aldrig ställts inför denna fråga. Men jag ser det inte som omöjligt.
Västra Götand	Gullspång	Ja, i vissa fall	
Västra Götand	Göteborg	Ja, i vissa fall	Nästan alltid, men undantag görs för äldreboendne med demens eller psykoogerriatrisk inriktning. Vi har utformat det som ett beslut enligt SoL 4:2 (utöver rätten till bistånd). Personen får bo kvar om den ursprungligen vårdbehövande avlider. Man får dela den bostad som den biståndsberättigade fått beslut om.
Västra Götand	Götene	Ja, i vissa fall	I våra servicelägenheter kan man fortsätta att bo tillsammans även om den ena partnern inte har det behovet av säbo. I äldreboendet kan man flytta tillsammans i vissa fall, det har förekommit, men det har inte blivit så bra. När den ena partnern inte haft dessa behov så har trivseln och tryggheten inte blivit tillfredställd även om man har fått ett parboende.
Västra Götand	Herrljunga		
Västra Götand	Hjo	Ja, i vissa fall	Har inga större rum, får dela på ett rum eller ha var sitt på samma boende

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Västra Götaland	Härryda	Ja, alltid	I vissa fall, företrädesvis när den behövande har en utvecklad demenssjukdom, blir lösningen inte bra för den utan behov så paret väljer att bo separerade trots att de kanske egentligen vill. För en helt frisk person är det oftast inget alternativ att dela lägenhet på ett demensboende. Erbjudandet lämnas dock alltid.
Västra Götaland	Karlsborg	Nej aldrig	
Västra Götaland	Kungälv	Nej aldrig	För särskilt boende skall brukaren vara beviljad bistånd enligt 4 kap 1 § SoL. Behov av vård och omsorg skall föreligga, som inte kan lösas med hemtjänstens försorg.
Västra Götaland	Lerum	Ja, i vissa fall	Vi har 10 stycken tvårumslägenheter och dessa är enbart för personer med behov utav somatisk omsorg.
Västra Götaland	Lidköping	Ja, i vissa fall	I de fall en person beviljats särskilt boende i form av en servicelägenhet finns alltid möjlighet för maka/make/sambo/registrerad partner att flytta med. När det gäller särskilt boende i form av äldreboende/ gruppboende finns till flera av boendena närbelägna pensionärlägenheter för ev medflyttande (i mån av tillgång). Däremot är det idagsläget inte möjligt att flytta in i äldreboende/gruppboende för den part som inte är i behov av denna form av boende.
Västra Götaland	Lilla Edet	Ja, i vissa fall	Om make/maka söker.
Västra Götaland	Lysekil	Nej aldrig	
Västra Götaland	Mariestad		
Västra Götaland	Mark	Ja, i vissa fall	Antalet platser som möjliggör detta är begränsat. Kommunen försöker dock alltid i den mån det är möjligt att tillgodose brukarnas önskemål.
Västra Götaland	Mellerud	Nej aldrig	
Västra Götaland	Munkedal	Nej aldrig	Möjlighet finns dock att övernatta och vara mycket i den lägenhet som den sökande får. I de flesta lägenheter finns möjligheter att laga mat mm.
Västra Götaland	Mölnadal	Ja, i vissa fall	
Västra Götaland	Orust	Nej aldrig	
Västra Götaland	Partille	Nej aldrig	
Västra Götaland	Skara		
Västra Götaland	Skövde		
Västra Götaland	Sotenäs	Nej aldrig	
Västra Götaland	Stenungsund	Kan inte svara	Behovet/ansökan har aldrig förekommit där den ene parten inte har ett behov, utan vid de tillfällen då sådan ansökan inkommit har båda parter haft ett behov och därmed fått parboende
Västra Götaland	Strömstad	Ja, i vissa fall	Frågan har ännu ej varit aktuell. Kommer förfrågan tar vi ställning till om möjlighet finns att tillgodose önskemålet.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Västra Götand	Svenljunga	Ja, i vissa fall	Av utrymmesskäl har vi haft svårigheter att erbjuda detta på demensboende, men om det framkom önskemål så skulle vi göra vad vi kunde för att lösa det hela.
Västra Götand	Tanum	Ja, i vissa fall	Det beror helt på hur det särskilda boendet ser ut rent fysiskt. Är rummen tillräckligt stora tex? På några av våra äldreboenden är det möjligt, på en del är det tyvärr omöjligt.
Västra Götand	Tibro	Ja, i vissa fall	Endast i enstaka fall som detta behov uppstår och diskussioner förs då med inblandade vad som är bästa lösningen.
Västra Götand	Tidaholm	Nej aldrig	
Västra Götand	Tjörn	Ja, i vissa fall	I vissa av kommunens boenden är detta möjligt , men inte i alla.
Västra Götand	Tranemo	Ja, alltid	
Västra Götand	Trollhättan	Nej aldrig	
Västra Götand	Töreboda	Ja, alltid	Verkställighet kan fördröjas om lägenhet saknas för tillfället.
Västra Götand	Uddevalla	Ja, i vissa fall	Det gör vi alltid om lägenheten är tillräckligt stor. När boendet bara är på ett rum och pentry är det omöjligt för två personer att vårdas där.
Västra Götand	Ulricehamn		
Västra Götand	Vara	Ja, i vissa fall	I fall när detta är möjligt
Västra Götand	Vårgårda		
Västra Götand	Vänernborg	Ja, i vissa fall	Vänernborgs kommun har 2009 gjort om ett särskilt boende till parboende. I alla ny och ombyggda särskilda boende kommer det att finnas lgr som är avsedda för parboende. I vår boendeplan finns detta med. Nästa nya boende tas i bruk i februari 2010 och där kommer det att finnas 4 platser för parboende. Vi kommer att bygga om ca 180 platser under en period fram till 2014 och varje boende på 36 platser kommer att ha tillgång till 4 platser för parboende förutom det som har nämnts i kommentarerna
Västra Götand	Åmål		
Västra Götand	Öckerö	Nej aldrig	
Värmland	Arvika	Ja, alltid	Vi har kvar äldreboende i form av servicehus.
Värmland	Eda	Ja, i vissa fall	Det har varit på särskilt boende men båda har varit i behov av dygnet runt service
Värmland	Filipstad		
Värmland	Forshaga		
Värmland	Grums		

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Värmland	Hagfors		
Värmland	Hammarö	Ja, alltid	Hammarö kommun har ett flertal 2:or i äldreboenden.
Värmland	Karlstad	Ja, i vissa fall	
Värmland	Kil	Ja, i vissa fall	
Värmland	Kristinehamn	Ja, alltid	Vi erbjuder däremot inte varsin bostad utan makarna erbjuds att dela bostad.
Värmland	Munkfors		
Värmland	Storfors	Ja, i vissa fall	
Värmland	Sunne	Ja, i vissa fall	
Värmland	Säffle		
Värmland	Torsby	Ja, i vissa fall	Ibland måste en helhetsbedömning göras som gör att båda makarna erbjuds boende.
Värmland	Årjäng	Ja, i vissa fall	Problemet är storleken på bostadsutrymmet. Vanligtvis är den anpassad för 1 person
Örebro	Askersund	Ja, i vissa fall	
Örebro	Degerfors		
Örebro	Hallsberg	Ja, i vissa fall	Tyvärr finns det en bild hos allmänheten av att äldreboenden är av en annan art än vad som idag är fallet. Frågan har då både en fram och baksida. Våra äldreboenden av idag är till 85% demensboenden. Men även här löser vi frågan då vi kan arrangera boendet på ett bra sätt. Oftast går det utmärkt men det är inte alltid den andra parten finner det önskvärt att umgås med endast dementa i övrigt och då hittar vi naturligtvis andra lösningar. Vår största insats är naturligtvis att beskriva förutsättningarna för makar att bo ihop på ett äldreboende och då kanske paren istället väljer ett serviceboende med närhet till dygnet runtillsyn. Oftast finns då både 2 och 3 rum att välja mellan.
Örebro	Hällefors	Ja, i vissa fall	Hällefors kommun erbjuder par i vissa fall att fortsätta bo tillsammans i servicehus lägenheter.
Örebro	Karlskoga	Ja, i vissa fall	Alltid i servicelägenheter, mycket sällan om endast den ene har behov av vårdboende
Örebro	Kumla	Ja, alltid	Vi har enhet på ett av våra särskilda boende som är tänkt i förstahand till par boenden.
Örebro	Laxå	Ja, i vissa fall	
Örebro	Lekeberg		

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Örebro	Lindesberg	Nej aldrig	
Örebro	Ljusnarsberg	Ja, i vissa fall	Här i Kopparberg har vi fullvärdiga lägenheter (1-3 rok) på ett servicehus och på ett äldreboende. Där är det givetvis inga problem om det är 'parbo'. Däremot är det knappast möjligt på våra andra äldreboenden, och önskemål har ej heller kommit fram. Dessa boenden är ett gruppboende med inriktning mot demenssjukdom och det andra är ett vad man kan kalla ett sjukhem.
Örebro	Nora		
Örebro	Örebro		
Västmanland	Arboga		
Västmanland	Fagersta	Ja, alltid	Har hittills aldrig nekat något par att bo tillsammans.
Västmanland	Hallstahammar	Ja, alltid	Det kan se lite olika ut pga vilket av boendena det gäller, antingen bor man i samma lägenhet eller har haft var sin lägenhet, man får ordna efter behov.
Västmanland	Kungsör	Ja, i vissa fall	Äldre par som har en önskan om fortsatt samboende men där den ena parten har stort omvårdnadsbehov har möjlighet att ansöka om boende på vårt servicehus. Servicehuset består av vanliga lägenheter och personal finns i huset dygnet runt. Vi har däremot ingen möjlighet att erbjuda gemensamt boende om den ene har behov av att bo på vårt äldreboende eller på gruppboende för dementa då dessa lägenheter är små (består av rum med toa/dusch).
Västmanland	Köping	Ja, i vissa fall	När det gäller servicehus erbjuds makar en lägenhet där de bor tillsammans. ibland kan ena parten bo på ett demensboende och den andra i en lägenhet i samma hus. En del makar orkar inte bo tillsammans, t ex om frun är ganska pigg och maken dement kan det vara svårt för den friska.
Västmanland	Norberg	Nej aldrig	Frågan har inte varit aktuell hittills, men vi kommer att diskutera möjligheten.
Västmanland	Sala		
Västmanland	Skinnskatteberg	Ja, alltid	Om dubletten är ledig. Vi har anpassat antal lägenheter i SÄBO efter behovet. Beräknas vara färdigt till mars 2010. Två lägenheter av 24 är byggda för att kunna användas som dubletter. På demensboendet finns inte dubletter men vi har haft par som hyrt två lägenheter och haft det ena som sovrum och det andra som vardagsrum, har fungerat bra.
Västmanland	Surahammar		

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Västmanland	Västerås	Ja, i vissa fall	Vi har kvar ett stort antal äldreboenden benämnda "Servicehus". I dessa boenden finns det 2:or och 3:or. Det förekommer att par flyttar in där endast den ena har biståndsbedömt behov. Konsekvenser kan uppstå om den omvårdnadsbehövande avlider, då bor det kvar en person i lägenheten utan behov av insatser och "upptar" en plats för ett särskilt boende. I övriga äldreboenden, med inriktningen boende för dementa eller stora omvårdnadsbehov, erbjuder vi inte parboende. Där måste båda ha ett biståndsbedömt behov. Vi har flera sådana äldreboenden där vi samlar två eller alla tre inriktningarna av boendeformer inom samma huskropp...Vår tolkning av parboendegaranti är att båda ska ha ett behov av särskilt boende men att det ska kunna garanteras att flytta in i samma "huskropp". Vi klarar icke verkställda beslut relativt bra då vi har ett tillräckligt antal särskilda boenden för äldre, men vi har inte resurser att erbjuda personer utan ett biståndsbedömt behov en särskild boendeplats. <i>(texten kortad för att få plats)</i>
Dalarna	Avesta	Ja, i vissa fall	Om de kan bo ihop i en servicelägenhet, och där den som har behov av hjälp kan klara att bo där med hemtjänstinsatser. Servicelägenhet beviljas som bistånd enligt SoL. Om den som behöver omfattande hjälp (dygnet runt) då kan inte den friska maken/makan flytta in tillsammans med den sjuke. Detta gäller i våra heldygnboenden. Där har vi bara enkelrum.
Dalarna	Borlänge	Ja, i vissa fall	I 'Borlänge boendeplan för äldre 2010-2030', som kommer att beslutas under 2010, planeras för parboende.
Dalarna	Falun	Ja, alltid	
Dalarna	Gagnef	Ja, i vissa fall	
Dalarna	Hedemora	Ja, i vissa fall	Önskas det av ett par att få fortsätta bo tillsammans så kan vi tillgodose det
Dalarna	Leksand		
Dalarna	Ludvika	Ja, alltid	Vi erbjuder möjligheten, men i särskilda boenden som består av bara ett rum vill inte alltid par bo tillsammans, speciellt inte om den andra parten behöver mycket hjälp. Vi har särskilda boenden med lägenheter och där är det inga problem och vi har många sådana par.
Dalarna	Malung	Ja, i vissa fall	De har kunnat sammanbo i en lägenhet.
Dalarna	Mora	Nej aldrig	
Dalarna	Orsa	Ja, i vissa fall	
Dalarna	Rättvik	Ja, i vissa fall	Det har hänt i några enstaka fall, men rent generellt finns inte den möjligheten. Vi har överhuvudtaget väldigt få lägenheter i våra särskilda boenden för makar.
Dalarna	Smedjebacken	Ja, i vissa fall	I kommunen finns två särskilda boenden med hemtjänst (servicehus), varav ett är bemannat dygnet runt. Det finns restaurang och gemensamhetslokaler. Biståndsbeslut på boendet. Det finns möjlighet för makar att bo tillsammans även om det endast är en av parterna som har biståndsbeslut.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Dalarna	Säter	Nej aldrig	Nej vi erbjuder aldrig/automatik. Båda parterna ska ha ansökt och beviljats särskilt boende. Vi har inte träffat några som ansökt om detta någon gång. Kommunen har ingen parboendegaranti eller liknande.
Dalarna	Vansbro	Nej aldrig	Generellt är det inte möjligt. Det finns inget beslut på parboegaranti eller liknande
Dalarna	Älvdalen	Ja, i vissa fall	Om paret själva tar upp frågan och det är ett önskemål så kan vi verkställa det. Men vi erbjuder det inte utan att frågan kommer upp från paret..
Gävleborg	Bollnäs	Ja, i vissa fall	
Gävleborg	Gävle		
Gävleborg	Hofors	Ja, alltid	I Hofors kommuns serviceboenden får maka/make fortsätta bo tillsammans trots att endast den ena har behov av äldreboende. Däremot när det gäller demensboende eller sjukhemsboende har vi inom kommunens inte ställts in för att en make/maka vill flytta med till ett demensboende eller sjukhemsboende om man inte har behov av det.
Gävleborg	Hudiksvall	Ja, alltid	Ja, alla par som ansöker och där endast en av makarna har behov får båda beslut och erbjuds en två rumslägenhet. Det händer ibland att makarna önskar bo i varsin lägenhet och erbjuds då varsin lgh på samma äldreboende.
Gävleborg	Ljusdal	Ja, i vissa fall	Då önskemål finns från båda makarna att bo tillsammans även om det'bara' är den ene som har så stort omvårdnadsbehov att det ej kan tillgodoses med hemtjänst beviljas båda äldreboende. Vi har inte så många lght. på 2 r o k och saknas en 2a då får makarna en varsin lght på 1rok. i samma äldreboende.
Gävleborg	Nordanstig	Ja, alltid	
Gävleborg	Ockelbo	Kan inte svara	Vi har aldrig ställts inför frågan, men spontant tror jag inte det skulle vara något problem om så skulle ske.
Gävleborg	Ovanåker	Ja, alltid	Äldreomsorgsnämndens beslut sedan 2003 under förutsättning av att 1) även den andra maken har ett viss hjälpbehov från hemtjänsten. 2) En separation skulle innebära svåra konsekvenser för makarna. På senare tid har dock bristen på boendeplatser gjort att erbjudande om att få flytta med sker mera restriktivt
Gävleborg	Sandviken	Ja, i vissa fall	Äldreomsorgsnämndens beslut sedan 2003 under förutsättning av att 1) även den andra maken har ett viss hjälpbehov från hemtjänsten. 2) En separation skulle innebära svåra konsekvenser för makarna. På senare tid har dock bristen på boendeplatser gjort att erbjudande om att få flytta med sker mera restriktivt.
Gävleborg	Söderhamn	Nej aldrig	Om både maken/maken/sambon/registrerad partner är i behov av äldreboende så möjliggör vi att båda kan bo tillsammans i samma boende eller lägenhet
Västernorrland	Härnösand	Ja, i vissa fall	När de framför att de vill fortsätta att bo tillsammans tar vi hänsyn till detta, men det är ofta så att när den ene är piggare då vill den inte flytta och är båda i behov av boende försöker vi med en större lägenhet eller två mindre intill varandra. Sedan allmännyttan infört plusboenden flyttar det flesta paren dit när en har behov av hjälp

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Västernorrland	Kramfors	Ja, i vissa fall	om båda bedöms ha behov av särskilt boende
Västernorrland	Sollefteå	Ja, alltid	
Västernorrland	Sundsvall	Nej aldrig	I Sundsvall finns två former av särskilda boenden, servicehus och äldreboende, sistnämnda i form av demensboende och somatiskt boende (f d sjukhem). I servicehus får makar/sambo bo tillsammans om en har behov av boende och i äldreboende får makar/sambo bo tillsammans i samma boende om båda har behov (enligt de bestämmelser som finns)
Västernorrland	Timrå	Ja, i vissa fall	
Västernorrland	Ånge	Ja, i vissa fall	Kommunen tillämpar parbogaranti. I de flesta boenden är detta möjligt och genomförbart. I vissa fall t ex i demensboende med enbart enkelrum, leder det till vissa problem med att kunna genomföra. Men det förekommer även i demensboende i vår kommun.
Västernorrland	Örnsköldsvik	Nej aldrig	
Jämtland	Berg	Ja, i vissa fall	Försöker alltid se till parets önskemål och livssituation
Jämtland	Bräcke		
Jämtland	Härjedalen	Ja, i vissa fall	Ej i demensboenden
Jämtland	Krokom		
Jämtland	Ragunda	Ja, i vissa fall	Ja i vissa fall när den sociala situationen ser sådan ut i kombination att vi har tillräckligt stort boende för två personer.
Jämtland	Strömsund	Nej aldrig	Inte i det särskilda boende. I kommunen finns gemensamhetsboenden dit makar kan flytta in och bo tillsammans
Jämtland	Åre		
Jämtland	Östersund	Ja, i vissa fall	Vi har möjlighet att erbjuda det i särskild boendeform, kategori servicehus. I våra servicehus finns möjlighet att erbjuda lägenheter som är anpassade för två personer där en person kan behöva omfattande vård- och omsorg och som kan behöva hjälpmedel typ rullstol, lyftanordning etc. Särskild boendeform typ, vård-omsorgsboende, erbjuds personer med omfattande behov av vård, omsorg och trygghet.
Västerbotten	Bjurholm		
Västerbotten	Dorotea	Ja, alltid	
Västerbotten	Lycksele	Ja, alltid	
Västerbotten	Malå	Ja, i vissa fall	Vi försöker i största utsträckning tillgodose parets önskemål. Det måste även vara praktiskt möjligt.
Västerbotten	Nordmaling	Ja, i vissa fall	Vi har dubbelrum som kan nyttjas av makar i ett av de särskilda boendena. Vissa problem kan uppstå när om behoven ser olika ut.

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
		fall	
Västerbotten	Norsjö	Ja, i vissa fall	Idag har vi få boendelägenheter som är lämpliga för två personer. Dessutom är det sällan vi får förfrågan. Ofta har make/maka/ sambo haft ett uppdrag som anhörigvårdare och känner att man behöver 'vara sin egen' en för att orka med livet.
Västerbotten	Robertsfors	Nej aldrig	
Västerbotten	Skellefteå	Nej aldrig	vi erbjuder och prioriterar den m behov av äldreboende ett boende nära maka/make/osv.
Västerbotten	Sorsele	Ja, i vissa fall	
Västerbotten	Storuman		
Västerbotten	Umeå	Ja, i vissa fall	Om makarna flyttar till servicehus ex två - tre rumslgh kan de bo tillsammans. Svårighet föreligger om den som har behov av särskilt boende flyttar till ett gruppboende á 35 kvm. I bland kan förekomma att den behövande får gruppboende, men den som inte har behov kan erbjudas seniorboende i 'samma huskropp eller bostad näraliggande'. Vi försöker även underlätta för hemmavarande maka/make att kunna besöka den som har flyttat. Oftast har dock makar kommit underfund med att de kanske pga olika hälsotillstånd vill vara särbo.
Västerbotten	Vilhelmina		
Västerbotten	Vindeln		
Västerbotten	Vännäs	Ja, i vissa fall	
Västerbotten	Åsele	Ja, alltid	
Norrbotten	Arjeplog	Ja, i vissa fall	Arjeplogs kommun erbjuder par att fortsatt kunna bo och leva i samma boende när möjligheter finns i form av lediga lägenheter i rätt storlek.
Norrbotten	Arvidsjaur	Ja, i vissa fall	Vi har ett antal lägenheter där det är möjligt för par att bo trots att bara den ena har behov, möjligheten nyttjas sällan. Vi har även erfarenhet av att samboende inte alltid fungerar så bra, ju sämre personen blir desto svårare kan det vara för den 'friske' att bo i samma lägenhet. Vid stort hjälpbehov kan det kännas trångt och man får lite privatliv om man bor tillsammans. Rätt många av våra platser är i gemensamhetsboende där man inte har eget kök och där har vi aldrig fått fråga från någon frisk partner om man kan få bo tillsammans.
Norrbotten	Boden	Nej aldrig	Enligt riktlinjer för biståndsbedömning vid ansökan om särskilt boende kan ett par (makar, sambor och registrerade partners) få plats i samma boende om båda har utrett behov och begär s.k. parboegaranti. Detta är i enlighet med 2 kap. 2§ socialtjänstförordningen. I socialnämndens vägledande riktlinjer avser "samma boende" en anläggning och inte boendegruppen eller avdelning. Av beslutet ska det framgå att makarna beviljas boende vid samma enhet. Det kan innebära att en make som redan har särskilt boende kan få flytta för att båda ska få möjlighet att bo på samma ställe. Tillvägagångssättet för detta finns beskrivet i rutindokument
Norrbotten	Gällivare	Ja, i vissa fall	

Erbjuder er kommun möjlighet för par att fortsätta leva i samma boende även i fall där enbart den ene maken är i behov av äldreboende?

län	Kommun	svar	Kommentar
Norrbottn	Haparanda	Ja, i vissa fall	Söker möjliga alternativ för att tillmötesgå önskan när det är lämpligt att de delar bostad. Ibland med extra insatser i handikappanpassad servicelägenhet och olika hjälpmedel, ibland när det varit lämpligare har den vårdbehövande bott i vådrum på en enhet och den andra parten i servicelägenhet som finns i samma fastighet så att de är i omedelbar närhet av varandra. Slutlig lösning görs alltid i samförstånd med berörda och när så är lämpligt/önskvärt, anhöriga/närstående. Hittills har vi ännu alltid lyckats hitta lösningar som berörda varit nöjda med. I de fall vi tidigare gett möjlighet för båda att bo i ett vårdboende har det visat sig att den friska parten inte trivs särskilt väl, vilket lett till att vi gett andra lösningar. Det verkar som att det viktigaste är att paren kan sammanstråla ofta (dagligen och med lätthet) och efter eget önskemål och att sådana arrangemang biträds av personalen. Vi ser nu ytterligare förbättringar på detta område när vi kan ha Trygghetsboende och Vårdboende i samma fastighet med de ny regler som inrättas. Det framstår också viktigt att balansera och nyansera denna debatt för att inte skuldbelägga i de fall där sjukdom och ohälsa gör det svårt eller omöjligt att dela boende den sista tiden. Sammanboende i delad bostad kan för den friska parten bli en omöjlig och krävande situation så till den grad att även denne blir sjuk. Här måste man med stor känslighet se att det är mycket olika behov och möjligheter och hitta goda lösningar i varje enskilt fall. 'Nöd och lust' kanske inte räknade med så svår ohälsa och sjukdom? Med svaret i vissa fall menas att de inte får bo ihop om det är direkt olämpligt, i de fall där det är lämpligt är svaret ja, alltid.
Norrbottn	Jokkmokk		
Norrbottn	Kalix	Ja, i vissa fall	Exempel på lösningar har varit <ul style="list-style-type: none"> •att bo kvar hemma i sitt eget hem med stöd av hemtjänsten •att personen med vårdbehov erhållit särskild boendeplats och make/ maka flyttat in i närliggande hyreshus •i något fall har en "generös bedömning" gjorts så att även Make/ maka med mindre hjälpbehov erhållit särskild boendeplats på samma boende
Norrbottn	Kiruna		
Norrbottn	Luleå	Ja, alltid	Dock med reservationen att om partnern med biståndsbehov avlider kan den andra partners få flytta till annan boendeform om inte ett eget biståndsbehov till särskilt boende föreligger
Norrbottn	Pajala	Ja, alltid	Om ett önskemål från en ej biståndsberättigad make /maka/partner finns ska vi om möjligt erbjuda båda plats på äldreboendet
Norrbottn	Piteå	Ja, i vissa fall	
Norrbottn	Älvsbyn		
Norrbottn	Övertorneå	Ja, i vissa fall	Alla ärenden sker via individuella bedömningar, men i helhetsbedömningen beaktas även när makar ansöker om gemensam bostad i särskilt boende hur den psykiska och fysiska hälsan samt funktionsförmågan kan befaras påverkas negativt om den ene maken/an bedöms ej vara i behov av särskilt boende och därav skall bo kvar ensam i ordinarie boende. På så sätt kan det i vissa fall erbjudas parbogaranti. Denna bedömningen är i enlighet med RÅ 2007 ref 86.
Norrbottn	Övertorneå	Ja, i vissa fall	